

Tôi sinh ra vào th i Pháp thu c, l n lên, ra đ i v i M Di m, M Thi u r i... già tr c tu i sau ngày “ cách m ng thành công ” !

Đ th y tôi đã có cái may m n bi t th ng Tây, bi t Chú Sam, bi t Bác H . Th ng Tây đ i nón c i th c dân ng i trên đ u th ng dân đ i nón lá. Chú Sam v i cái nhãn bàn tay c a chú n m bàn tay ng i b n mà chú giúp đ – cái nhãn ch a k p trúc, chú đã buông r i th ng b n nh buông r i m t v t vô tri ! Bác H cũng đ i nón c i nh th ng Tây th c dân nh ng Bác không th c dân, Bác ch b t ng i dân làm ch đ cho bác - cũng ng i trên đ u dân nh th ng Tây! - lãnh đ o theo đ ng l i Mác Lê ngo i lai, m t g c. Tr i qua ba trào nh v y mà tôi đã không thành Tây, không thành M , cũng không thành Bôn-sê-vít, nh truy n th ng c a ông cha: Bi t gi g n cái g c. Đi u này, tôi r t t h ào.

Bây gi , tôi xin t gi i thi u ...

Tôi tên là T – Lê Di T – Theo ông n i tôi k l i thì tôi thu c dòng h Lê Di Hu , m t dòng h n i ti ng khoa b ng. H i đó, ông s ông s gi c a tôi đã làm quan l n trong tri u đình. ng đ c

nh vua, đ a dân đi dài vào Nam khai hoang, đ ng làng p p, đ m mang b cõi. Khi ng vào đ n vùng r ng thiêng n c đ c mà sau này ng i ta g i là Tây Ninh, ng ngã b nh r i ch t. Sau đó, không nghe ông n i tôi k ti p. Đi u mà tôi bi t là đ n đ i ông n i tôi, cái gia tài quy n quy ch nghĩa c a dòng h Lê Di ch còn l i đ đ ông n i tôi...b t m ch h t thu c đ nh t! R i qua đ n đ i cha tôi, đ i anh ch tôi...ch còn làm ru ng dài dài, mà m ch nghĩa thì v a đ đ ngâm nga m y truy n th bình dân nh Chàng Nhái Kí ng Tiên hay B ch Viên Tôn Các.

H i đó, có ng i th c m c t i sao tôi đã mang cái h Lê Di r t v n , r t ...quí phái mà l i có cái tên T nghe quá c c l c khô khan? Nói cho có v ...v n ch ng, cái h c a tôi nh t m l a m m mà sao cái tên c a tôi thì nh h n s i nhám? Đó là do b n ch t th t thà c a cha tôi. ng đ t tên anh em chúng tôi gi ng nh ng đ m b y con! Đ u tiên là anh c tôi: Lê Di M t. K đó là anh Lê Di Hai. Ti p theo là ch tôi: Lê Th Ba. À! Ch này đ c cha tôi gi i thích...g n b ng: T i nó là con gái, mang h Lê Di sao đ c, n sanh ngo i t c mà ! Cu i cùng là tôi, Lê Di T , sanh cách ch tôi đ n chín năm. Vì v y, nhà g i tôi là th ng Út, còn hàng xóm thì g i tôi là Út T , ch c là đ kh i l m v i nh ng th ng Út khác.

Năm đó, tôi đ n tu i vào tr ng ti u h c. Cha tôi xách xe đ p ch y ra nhà vi c (h i đó, ch ban h i t –là nh ng ng i ch c trách trong làng - làm vi c đ c g i là nhà vi c, cũng có ng i g i là nhà vuông b i vì ngôi nhà đó có b n c nh b ng nhau) đ trích l c khai sanh c a tôi. Khi ng v đ n nhà, ng c m t khai sanh v a ch ch v a ph n n: “Con m th ng l c b ! H i đó tao khai là Lê Di T , nó nghe rõ ch , l i còn g c g c đ u nói đ a th b n ph i không. V y mà nó đánh đ u cách xa ch u đ n c th c l n, thành ra là đ u s c. B y gi th ng ch ch t m t r i, l y ai mà đ i ch t đây? Còn th ng l c b m i này thì nó đ c sao là chép y ra v y. Con m nó! Làm th ng nh b y gi tên là Tú. Coi vô duyên không? ”.

V y là trong khai sanh – và mãi v sau này – tôi tên là Lê Di Tú! Phi n m t đi u là h i đó cái tên Tú này tôi nghe không quen l tai. Cho nên, ngày đ u trong tr ng ti u h c, khi th y giáo đi m danh, g i đ n Tú là tôi v n tĩnh b ng i yên. Còn dòm qua ngó l i coi là đ a nào! Cũng may là th y giáo l p chót đó là c u Sáu An - bà con b n dì v i má tôi - nên c u đã bi t qua cái s tr c tr c trong cái tên c a tôi. Th y bèn g i “ T ” làm tôi gi t mình đ m t ti ng l n. C l p c i r . R i m y ngày sau đó, khi g i đ n Tú là th y... chêm ngay ti ng T cho xong chuy n. Tr con đ th m, nên ch m y hôm sau là tôi đã quen v i cái tên Tú v n đó, nh đã quen lâu !

L t b t r i tôi cũng trèo t i l p nh t, r i đ u xép-phi-ca (certificat). H i này, nhà trúng m y mùa lúa, nên cha tôi quy t đ nh cho tôi h c t i. ng nói: “Th ng Út nó lạnh l i, b t nó làm ru ng cũng u ng ” (B y gi nh l i, tôi không kh i ph i c i : ng làm nh ph i là ...cù l n m i đi làm ru ng!) V y là tôi đ c xu ng Sài Gòn thì vào tr ng l n (h i đó, b c trung h c đã đ c g i

là trng ln, b vì nó... ln hn trng tiu hc). Tôi thi đ u và n i trú. Cha tôi s m cho tôi cái nón c i hi u Con Gà Trng và đôi xăng-đan (sandales). X a nay, lúc nào tôi cũng đ u trn và đi chân không - đôi gu c ch dùng đ ...r a chân ban đêm tr c khi leo lên ván ng . Bây gi , vào trng ln pn khác !

trng ln, ng i ta gi tôi là Tú Lê đ phân bi t v i thng Tú Ph m hc cùng lp và cũng n i trú nh tôi. Tôi mang cái tên Tú Lê đ c hai năm thì trong n c có gi c. Sài Gòn b đ ng mình gì gì đó d i bom. Trng lp b đóng c a, dân chúng th thành t n c . Cha tôi v i vã đem tôi v làng. T đó, tôi t p tành làm ru ng. Đi u này không đi đng v i s mong mu n c a cha tôi. Lâu lâu ng hay nh c :”Con m nó! N u không có gi c thì thng nh đã không pn i v làm ru ng. Giòng h Lê Di bây gi ch còn có mình nó là khá. V y mà...”. Câu nói thng b b lng. Đ th y ng cũng h i phi n trách ông Tr i đã không giúp tôi đi theo “con đ ng ch nghĩa” cho dòng h Lê Di đ c n m t, mà đ y tôi v v i ru ng lúa, con trâu, cái cày...Riêng tôi thì i thích đ c nh v y. Có l t i vì cái g c “ru ng” c a tôi đã ăn quá sâu vào đ t. Tôi sung s ng đ c tr v v i cái tên “Út T” bình d mà hàng xóm dùng đ gi tôi t thu u thi. Và tôi cũng quên d dàng cái tên “Tú Lê” v v đã b l i m t góc sân nào đó trong trng ln...

Vào th i ông Di m/ông Thi u, tôi “đi” dân v . Đ đ c l i làng giúp gia đình làm ru ng ngoài gi công tác đ n v đ a phng. B vì gia đình tôi không có tá đ n tá th gì h t. Ngo i tr mùa c y hay mùa g t pn i m n thêm ng i giúp cho “k p m a k p n ng”, k d đ u do ng i trong gia đình tôi làm l y, k c m tôi, m y ch dậu anh r tôi và v tôi n a (h i này tôi đã có v con). K l i nh v y đ th y r ng gia đình chúng tôi thu c lo i “tay làm hàm nhai” ch không pn i lo i “ch tay năm ngón, ng i không tr c l i” ! Và nh tr i, gia đình tôi làm ru ng mà “lúa ăn không h t”...

Sau bi n c tháng T 1975, tôi đi hc t p h t ba hôm r i v nhà ti p t c làm ru ng. Yên chí r ng mình thu c gi i công nông đem “m hôi đ i l y bát c m”, l y s c “lao đ ng làm nên c a c i” (m y câu này tôi m i hc đ c c a m y cán b cách m ng, cha nào cha n y nói y nh nhau, còn lp đi lp l i n a nên...d nh !) Ch không thu c lo i “M Ng y ác ôn” hay “trí th c vong b n” hay “đ a ch phú nông , c ng hào ác bá “ gì gì...Tôi đã th t tình tin t ng r ng mình “không có n máu v i nhân dân” thì không có gì pn i lo âu s s t. Ch ng dè ít lâu sau ru ng b “sung” vào hp tác xã, còn chúng tôi thì làm công l i cho h . Ngang ng c m t cách r t...t nhiên! (May quá! Cha m tôi đã th t l c tr c ngày “cách m ng thành công”. M ng cho ng b !)

Vào hp tác xã ch a đ . Còn pn i đi lao đ ng (làm nh đi làm ru ng m i ngày ch a pn i là lao đ ng!) R i đi hp hành, hc t p đ ng l i ch trng (làm nh pn i có nh ng th đó thì lúa...m i t t!) R i đi m t tinh, r i hô kh u hi u, r i khai lý l ch khai t i khai lui...Có đêm tôi n m trn tr , nghĩ ti c cho cái g c c a ông bà đ l i, bây gi không còn đ ng v ng n a. Cái gì không

Vấn Còn Cái Gì

Tác Giả: Táu Tá
Thứ Bảy, 19 Tháng 5 Năm 2012 22:41

---

giống cái gì hết ! Lai căn táp nháp.

Váy là sau mát thái gian nhán nhác làm mát “nhân kháu” cáa chá đá, tôi tháy tái ngày cá hô “sáng mãi, sáng mãi, sáng mãi” chác... chát quá! Tôi đành liáu máng mang vá con vát tá biên. Nhá nán trên phá há, chúng tôi đi thoát và táp lên đáo Pulau Bidong (Mã Lai).

Sau hán bán tháng “nám” đáo, chúng tôi đác chánh quyán Pháp nhán cho đánh cá. Đó là nhá chút ít tiáng Pháp còn sót lái cáa thuá thiáu thái xa xáa. Thuá đó, mái ngày hác trò phái chào cá “Đái Pháp”, phái hát bài “Maréchal ! Nous voilà !”. Vào láp phái đáng tháng, đái tháy nói “Asseyez-vous” rái chám câu vái tiáng roi mây hay cây thác báng đáp lên bàn. Cháng đó, cá láp đáng nói “Nous nous asseyons” rái mái ngái xuáng. ná cái thái nhá váy mà sao cái “gác” ván còn. Có lá nhá truyán tháng cáa ông cha và nhá máy quyán Quác Văn Giáo Khoa Thá đã âm thám nhen nhúm tình tháng quá háng dân tác.

Chúng tôi đác “bác” vá đát lián ná thá xã Trenganu, rái tá đó vá Kuala Lumpur, thá đô Mã Lai, đá làm thá tác giáy tá.

Hôm chuán bá lên xe đá ra phi tráng Kuala Lumpur “bay” đi Paris, lòng tôi nhá má hái. Ngày mai cháng biát ra sao, nháng chân trái mái này đã tháy ráng thán thang. Không phái cho tôi, mà là cho hai tháng con tôi đang trong tuái lán ! Điáu này tôi muán chia xá vái nháng ngái tiáng nán đang đáng chám nhum ná lãnh sá quán Pháp đái gái lên xe ca, nháng tiác quá há toàn là ngái Tàu Nam Vang và ngái Mián ngái Lào. Há không biát tiáng Viát Nam, thành ra tôi... cát háng.

Chính ông phó lãnh sá gái tên táng gia đình đá trao thông hành và mái lên xe. Khi náng gái đán gia đình “Lá đi”, cháng tháy ai nhác nhách. náng đáa mát tìm trong đám đông rái cái nhìn cáa náng ngáng lái náng tôi. náng mám cái hái báng tiáng Pháp: “Gia đình ông ngái Viát phái không?”. Tôi gát đáu “Ủy mong xiá” mà tá hái làm sao náng nhán ra cái gác Viát Nam cáa mình? náng bán trao tá thông hành rái chúc tháng lá bình an. Lên xe ca, tôi đác tám giáy tháy đá : “Nom: Ledi-Prénom: Tu”. Tôi nhám đáy đánh xuáng xe phân trán, nháng xe đã rá máy và tôi cũng nghĩ lái: Cái ván Pháp ngá quá ít nái cáa mình không đá đá giái thích nháng gút mát cáa cái há cái tên Viát Nam, cáa đáu ê đáu sác trong tiáng Viát Nam. Tôi đành ngái xuáng, thá dài... : Thân phán láu vong, bá hát mát hát đã đành, chá có cái há cái tên là mang theo đác bên mình, váy mà bây giá nó cũng không còn nguyên ván hình hài và âm thanh cáa nó náa ! Nghĩ đán đó, tôi báng nghe tái thân đán náa nác mát....

Pháp, tôi không “hành” nghề làm ruộng. Tôi làm thuê nhà in. Chắc tôi tiên dòng họ Lê Di, nhất là vong hồn của cha tôi, muốn cho tôi - dù sống ở xứ người - cũng vẫn được gìn giữ và...chữ nghĩa! Ở đây, người ta hay gọi tôi bằng cái họ họ tên “Ledi Tu”, bởi vì phát âm ‘Ledi tuy’ theo tiếng Pháp có nghĩa là “Mày có nói ra không?”. Tôi không thích, nghề nghiệp tôi đã chấp nhận để nhận cái xứ này, bởi vì đi vào quan trọng vẫn là tiếng nói lại của hai thằng con. Tuy nhiên, lâu lâu tôi vẫn thêm được nghe gọi “Út T&”, cái tên có âm thanh hiền lành bình dị, cái tên sao mà gọi như quê cha đất mẹ vô cùng...

Bây giờ tôi đã về hưu. Ngày ngày tôi “chăn” bầy cháu nội, d&y d& chúng nó từng chút để chúng nó được thành “Tây con”. Khi nói chuyện với cha mẹ của chúng, tôi thường ví von: “Ba giờ ng nh& cây b&n cây được đã b& c&n bão năm 1975 b&ng ra kh&i đất. Trời n&i b&p b&nh theo sống gió đi d&ng đ&n khi đ&ng m&t b&n b& nào đó, cho dù đất khô đá c&ng, cây b&n cây được đó vẫn c& bám rễ. Đ& giờ l&y cái gốc. Bởi vì nghề nhánh nhóc bên trên rễ sẽ đâm ch&i n&y l&c. Cái gốc đó – chắc các con còn nhớ – nó tên là Việt Nam”.